

van kerk en staat, die daar ter sprake komen, met verwijzing naar dezen locus, te beschouwen.

De locus de Magistratu wordt natuurlijk ook behandeld in de Ethica, maar komt daar op een andere wijze voor. De Dogmatiek put uit Gods Woord de beginselen, die het leven en de verhouding van den Staat beheerschen. De Ethica neemt die van de Dogmatiek over. Uit de principiën vloeien voort verplichtingen voor onderdaan, volk en vorst. Deze behandelt de Ethica bij het 5^{de} gebod. Cf. Heidelbergsche Catechismus. Dit gebod doelt op alles, wat zich *princiep*eel op de verhouding tusschen overheid en onderdanen betrekken laat. Thans volgen nog eenige opmerkingen.

I. *Geheel de aardsche rechtsbekleeding en het optreden van den magistraat draagt een temporeel karakter, is accidenteel.* Het Aäronitisch priesterschap biedt ons een duidelijke vergelijking. In Hebr. 6, 7 en 8 zet Paulus breedvoerig de tegenstelling uiteen tusschen het priesterschap van Aäron en dat van Melchizedek. Het verschil is dat het eerste om der zonde wil als tijdelijk is opgetreden, en weg moest vallen, zoodra het ware priesterschap zou gekomen zijn; het priesterschap van Melchizedek echter, dat uit de schepping voortvloeide en dat Christus op zich genomen had, was bestemd te blijven *εις τὸ διηνεκές*. Ditzelfde geldt van de aardsche rechtsbedeeling en het optreden van den magistraat op aarde met betrekking tot Jezus' koningschap. Deze bedeeling treedt eerst in na en ter oorzaak van de zonde, heeft reden van bestaan, zoolang het eigenlijk souverain gezag van God niet rechtstreeks en reëel door God zelf zal worden uitgeoefend, maar zij verliest haar ratio sufficiens, zoodra tengevolge van de parousie des Heeren het ware koningschap weer rechtstreeks over de volken zal worden uitgeoefend. Dan verdwijnt het tusschentijds ingeschoven Overheidsgezag met de aardsche rechtsbedeeling op dezelfde wijze als het priesterschap van Aäron verdwenen is voor dat van den Heere Christus.

II. Terecht is bij de behandeling van den Locus de Magistratu op den voorgrond geschoven de verhouding tusschen kerk en overheid. Dit is daarom zoo juist, omdat, wanneer gij mij zegt, welke verhouding gij stelt, ik u zeggen zal, wat uw staats-, rechts- en kerkbegrip is. Deze quaestie heeft overwegend belang, niet omdat uit die verhouding tot de kerk voortvloeit dat de kerk eene macht onder de volkeren is en dat de overheid moet trachten daarmede op goeden voet te blijven, want dit toch hoort niet in de Dogmatiek maar in de Practische Theologie thuis; maar omdat ge die verhouding niet kunt bepalen, of ge moet weten hoe ge kerk en staat beschouwt, immers naar die relatiën belijdt gij uw staatkundige en kerkelijke beginselen.

Daarom zullen wij pogen uit deze quaestie van verhouding tusschen staat en kerk uit te komen en het belang, dat op het spel staat, hierbij